

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
VRHOVNI SUD
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
Broj: 58 0 P 122501 21 Rev 2
Sarajevo, 03.08.2021. godine

Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine u Sarajevu, u vijeću sastavljenom od sudija Amre Hadžimustafić, kao predsjednice vijeća, Emine Hulusija i Mirjane Dević, kao članica vijeća, u pravnoj stvari tužitelja D.M., iz M., zastupanog po punomoćniku N.G., advokatu iz M, protiv tužene M. B. iz M., zastupane po punomoćniku D.Š., advokatu iz M., radi poništenja oporuke, v.sp. 11.000,00 KM, odlučujući o reviziji tužitelja, izjavljenoj protiv presude Kantonalnog suda u Mostaru, broj 58 0 P 122501 15 GŽ od 20.03.2020. godine, u sjednici vijeća održanoj dana 03.08.2021. godine, donio je sljedeću:

P R E S U D U

Revizija se djelimično usvaja, drugostepena presuda ukida u dijelu u kojem je uvažena žalba tužene i prvostepena presuda preinačena u dosuđujućem dijelu (stav I izreke prvostepene presude), te u odluci o troškovima parničnog postupka i u tom, ukinutom dijelu, predmet vraća drugostepenom sudu na ponovno suđenje.

U preostalom dijelu revizija se odbija.

O b r a z l o ž e n j e

Prvostepenom presudom Općinskog suda u Mostaru, broj: 58 0 P 122501 13 P od 27.08.2015. godine utvrđeno je da nekretnine upisane u z.k. ul. 6860 k.o. M. (označene kao k.č. 1228/97, u naravi kućište i dvorište, površine 160 m², k.č. 1228/98 u naravi njiva, svinjac i bašta u D. L., površine 275 m² i zgrada izgrađena na k.č. 1228/97) u naravi predstavljaju etažni stambeni objekat koji se sastoji od tri građevinske cjeline: suteran, prizemlje i prvi sprat sa potkrovljem, a u ostavinskom postupku se ima izdvojiti iz ostavinske imovine prvi sprat sa potkrovljem ove zgrade.

Stavom drugim odbijen je tužbeni zahtjev kojim se traži da se utvrdi da je ništava pismena oporuka koju je umrli Lj.P. potpisao 8. 11. 2007. godine, nakon što je prethodno tu oporuku sačinila notar Ruža Čarapina i da je ništava dopuna pismene oporuke koju je umrli Lj. P. potpisao 8. 10. 2010. godine, nakon što je prethodno tu dopunu notarski obradila notar Ruža Čarapina, pa slijedom navedene ništavosti ostavinski postupak iza umrlog Lj. P. treba nastaviti po pravilima zakonskog nasljeđivanja.

Odbijen je zahtjev tužene za određivanje mjere obezbjeđenja kojom bi se zabranilo tužitelju da raspolaže nekretninama označenim kao k.č. 1228/97, u naravi kuća i

dvorište i zgrada izgrađena na ovoj k.č. i k.č. 1228/98, sve upisane u z.k. ul. 6860 k.o. M., te da se tuženoj stavi na raspolaganje prvi sprat kuće na k.č. 1228/97.

Određeno je da svaka parnična stranka snosi svoje troškove postupka.

Drugostepenom presudom Kantonalnog suda u Mostaru, broj 58 0 P 122501 15 Gž od 20.03.2020. godine žalba tužitelja je odbijena.

Žalba tužene je uvažena, prvostepena presuda u stavu I izreke preinačena, na način da je tužbeni zahtjev za utvrđenje odbijen.

Preinačena je i odluka o troškovima postupka na način da je tužitelj dužan naknaditi tuženoj troškove parničnog postupka u iznosu od 842,40 KM, u roku od 30 dana.

Protiv drugostepene presude reviziju je blagovremeno izjavio tužitelj zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, sa prijedlogom da se revizija usvoji, osporena presuda preinači tako da će se udovoljiti u cijelosti tužbenom zahtjevu ili pobijana presuda ukine i predmet vrati drugostepenom sudu na ponovno suđenje.

Tužena je podnijela odgovor na reviziju, u kojem je osporila navode revizije i predložila da se revizija odbije kao neosnovana.

Ispitujući pobijanu presudu u smislu odredbe člana 241. Zakon o parničnom postupku („Službene novine F BiH“, broj 53/03, 73/05 i 19/06, u daljem tekstu ZPP), a koji se u ovom predmetu primjenjuje na osnovu člana 106. stav (2) Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku („Službene novine F BiH“, broj 98/15) ovaj sud je odlučio kao u izreci iz slijedećih razloga:

Revizija je djelimično osnovana.

Revident prigovara da privremeno upućene sudije po odluci VSTV od 27.03.2019. godine (G. P. i M. Z.), koju odluku ovaj sud nema nadležnost da preispituje, su se morale izuzeti temeljem čl. 357. stav.1. tačka 5. ZPP, jer su pristrasni kada je u pitanju punomoćnik revidenta. Tačno je da sudija u smislu čl. 360. stav 1. ZPP ukoliko sazna da postoje razlozi za isključenje iz odredbe čl. 357. stav.1. ovog zakona dužan je prekinuti rad na predmetu i obavijestiti predsjednika suda koji odlučuje o isključenju. Međutim, revident ne obrazlaže koji je to zakonski razlog za isključenje (samo obrazlaže da smatra da postoji pristranost prema punomoćniku zbog rada navedenih sudija u drugim predmetima), što ne predstavlja razlog za isključenje, a odredba na koju se poziva (čl. 357. stav.1. tačka 5. ZPP) nema apsolutno osnova ni u revizionim navodima, tako da nema ovih povreda postupka na koje revident ukazuje.

Revident osnovano prigovara da je ostvaren revizionni razlog povrede odredaba parničnog postupka i to odredbe čl. 8., 126. i 191. stav. 4. ZPP, u dijelu tužbenog zahtjeva za utvrđenje da prvi sprat sa potkrovljem etažnog stambenog objekta se ima izdvojiti u ostavinskom postupku.

Predmet spora je zahtjev tužitelja da se utvrdi da nekretnine bliže označene u izreci prvostepene presude u naravi predstavljaju etažni stambeni objekat, koji se sastoji od tri

građevinske cjeline, i da se prvi sprat sa potkrovljem izdvoji iz ostavinske imovine u ostavinskom postupku, te zahtjev za utvrđenje ništavosti pismenog testamenta umrlog Lj. P. od 08.11.2007. godine i dopune pismenog testamenta od 08.10.2010. godine.

Prvostepeni sud je udovoljio tužbenom zahtjevu za izdvajanje iz ostavinske mase predmetne etaže kuće, izražavajući stanovište da prvi sprat kuće sa potkrovljem predstavlja dom tužitelja, te da bi suprotnim odlučivanjem to predstavljalo miješanje u njegovo pravo na dom, te odbio tužbeni zahtjev za utvrđenje ništavosti testamenta ne nalazeći razloge za ništavost.

Odlučujući o žalbama parničnih stranaka drugostepeni sud je prihvatio činjenične i pravne zaključke prvostepenoga suda i odbio žalbu tužitelja u pogledu zahtjeva za ništavost testamenta, međutim žalbu tužene uvažava i preinačava prvostepenu presudu u dijelu zahtjeva za izdvajanje etaže stambenog objekta iz ostavinske imovine, ne prihvatajući pravni zaključak prvostepenog suda, smatrajući da kako nisu provedeni dokazi na okolnosti dogradnje sprata i potkrovlja uz saglasnost oca -ostavitelja, da je ostalo nedokazano da je tužitelj isključivo svojim sredstvima napravio prvi sprat sa potkrovljem.

Za osnovanost navedenog dijela tužbenog zahtjeva za izdvajanje iz ostavinske mase, a po osnovu sticanja prava vlasništva izgradnjom objekta (sprata sa potkrovljem porodične stambene kuće), potrebno je cijeliti da se radi o pravnim učincima građenja o kojim valja odlučiti primjenom odredbi čl. 27 - 31. Zakona o vlasničko-pravnim odnosima¹-ZOVO, shodno odredbi člana 372. Zakona o stvarnim pravima FBiH, koje odredbe se primjenjuje i na sticanje prava vlasništva nadogradnjom na zgradi u privatnom vlasništva. Tako učinci izgradnje koji mogu biti stvarno-pravni ili obligaciono-pravni, shodno navedenim odredbama razlikuju se prema savjesnosti (poštenju) vlasnika zemljišta ili objekta i prema savjesnosti graditelja. Pritom je graditelj nesavjestan ako zna da gradi na tuđem, a vlasnik je nesavjestan ako je znao za izgradnju, a nije se odmah usprotivio gradnji (protivljenje gradnji treba smatrati svako postupanje vlasnika kojim on na jasan i nedvojben način daje graditelju na znanje svoje protivljenje).

Revident u reviziji osnovano ističe, da su u nižestepenim presudama izostali jasni i prihvatljivi razlozi koji bi opravdali izloženu ocjenu nižestepenih sudova, da tužitelj nije provodio dokaze na okolnosti dogradnje uz saglasnost oca, te da nije dokazao da je dogradio sprat sa potkrovljem svojim sredstvima, a sve pored dokaza na kojima je tužitelj temeljio svoj tužbeni zahtjev i koje dokaze je proveo u toku postupka pred prvostepenim sudom. Naime, na te okolnosti da je tužitelj izgradio sprat sa potkrovljem saslušane su parnične stranke, svjedoci, provedeno je građevinsko vještačenje kao i uvid i čitanje ugovora i aneksa ugovora o kreditu, te ugovora o zalozi, koje dokaze nižestepeni sudovi nisu cijelili kako to nalaže odredba člana 8. ZPP-a. Pravo na ocjenu provedenih dokaza odredbama parničnog postupka zadržano je za nižestepene sudove, koji prema svom uvjerenju i na osnovu savjesne i brižljive ocjene odlučuju koje će činjenice uzeti kao dokazane (član 8. ZPP-a). Međutim, kod ocjene dokaza sud je ograničen obavezom da svoju ocjenu opravda jasnim, uvjerljivim i logičkim razlozima,

¹ („Službene novine F BiH“ br. 6/98, 29/03)

iz kojih bi se ta ocjena mogla provjeriti. Sud čini relevantnu povredu odredaba parničnog postupka iz člana 209. stav 1. ZPP-a, kada presuda nema razloga o odlučnim činjenicama, odnosno kada sud nije obrazložio na čemu zasniva svoju ocjenu za određene činjenice važne za odluku smatra istinitim odnosno neistinitim, odnosno kada ne postoje razlozi o tome kojim je dokazima sud poklonio vjeru, a kojima nije, te iz kojih razloga je tako postupio. Naime, osnovano revident navodi da je proizvoljna ocjena sudova da tužitelj nije dokazao da je svojim sredstvima izvršio dogradnju sprata, jer dati razlozi protivriječe sadržajima zapisnika, i stanju dokaza u spisu. Naime, prvostepeni sud konstatuje u razlozima odluke da je i sama tužena u svom iskazu navela „Kada je tužilac počeo praviti kuću“ da je time potvrdila iskaz tužioca da je on pravio dio kuće u koji je nakon izgradnje uselio, međutim ocjena iskaza tužioca u ovom dijelu od strane sudova je izostala. Nadalje, neargumentovan i nejasan je zaključak prvostepenog suda, koju ocjenu prihvata drugostepeni sud, da iz više ugovora o kreditu koje je podigao tužitelj, i zaključenog ugovora o zalozi od strane ostavitelja koji je dozvolio opterećenje zgrade zbog kredita tužitelja, nije dokazano na šta se odnosio kredit, iako iz aneksa ugovora o kreditu proizilazi da je odobren tužiocu radi dogradnje upravo na postojećem stambenom objektu. Pri tome, izostala je ocjena sudova, da li iz provedenih dokaza proizilazi saglasnost ostavitelja za gradnju, za koju je nesumnjivo znao.

Dakle, budući da izostalo iznošenja navedenih razloga, odnosno da je neargumentovana ocjena provedenih dokaza na koje propuste revident osnovano ukazuje, to je u postupku pred drugostepenim ostvarena povreda odredaba parničnog postupka iz člana 209. u vezi sa članovima 8. i 191. stav 4. ZPP, a koja je bila od uticaja na donošenje zakonite i pravilne odluke. Iz navedenih razloga je valjalo temeljem odredbe člana 249. stav 1. ovog zakona ukinuti drugostepenu presudu i predmet vratiti drugostepenom sudu na ponovno suđenje. U ponovnom postupku drugostepeni sud će ponovo odlučiti o žalbi tužene i donijeti zakonitu odluku sa obrazloženjem prema odredbi člana 191. stav 4. ZPP-a. Odluka o ukidanju drugostepene presude povlači sa sobom ukidanje i odluke o troškovima parničnog postupka o kojim će se odlučiti u konačnoj odluci (član 397. stav 3 ZPP).

U preostalom dijelu revizija nije osnovana.

Prema utvrđenom činjeničnom stanju umrli P. Lj. je otac tužioca i M. koji je bio u vezi sa tuženom i umro prije svog oca. Lj. P. je umro 10.07.2011. godine i iza sebe ostavio testament i dopunu testamenta, kojim je raspolagao imovinom u korist tužene. Utvrđeno je da je pismenom oporukom pred svjedocima od 08. 11.2007 godine, pok. Lj. P. izjavio da posjeduje u svome vlasništvu sa dijelom 1/1 nekretnine upisane u z.k. ul. br. 6860 k.o M., označene kao k.č. 1228/97 u naravi kućište i dvorište ukupne površine 169 m², nekretninu označenu kao k.č. 1228/98 u naravi njiva, svinjac i bašta u D. L., ukupne površine 275 m² i zgrada izgrađena na k.č. br.1228/97, koja zgrada je nadzidana, te da ima prizemlje, dva kata i potkrovlje sa terasama i da je u tijeku postupak legalizacije nadzidanog dijela zgrade – jednog kata i potkrovlja, gdje je oporučitelj napravio svu projektnu dokumentaciju i predao zahtjev za izdavanje urbanističke suglasnosti. Nadalje, je utvrđeno da za slučaj svoje iznenadne smrti, jedan kat kuće u M. ostavlja tuženoj, kao i svu svoju imovinu u Č. koja se nađe na njegovom imenu i sve što za života naslijedi iza svoje sestre D. P., te ostavlja i sva novčana sredstva koja se nađu na

štednoj knjižici Raiffeisen Bank. U prednjoj oporuci je između ostalog navedeno da od prvog nasljednog reda ima sina D. i njegovu obitelj, koji o njemu ne vode računa, te da je sin nedostojan da ga naslijedi, jer se teško ogriješio o svoje zakonske obveze, te mu zabranjuje da nazoči pogrebu. Oporučitelj je pred svjedocima M. K. i D. K. izjavio da oporuka predstavlja njegovu posljednju volju za slučaj smrti, te nakon što je notar pročitao tekst oporuke pred svjedocima, oporučitelj je izjavio da je razumije i da je odobrava, a što je potvrdio svojim potpisom, kao i nazočni svjedoci i notar Ruža Čarapina. Dopunom oporuke od 08.10.2010 godine, koju je notar pročitao pred svjedocima B. K. i D. Z., u kojoj je oporučitelj potvrdio da je u oporuci vjerno unešena njegova posljednja volja, da osim ranije navedene imovine tuženoj ostavlja i nekretnine koje je naslijedio od sestre D. P. u k.o. Č., novčana sredstva kod Raiffeisen Bank sa drugim računom u odnosu na osnovnu oporuku, novčana sredstva koja se dobiju na ime odštete po punomoći brata V. P., te svu pokretnu i nepokretnu imovinu koja se u momentu smrti zatekne na ime ostavitelja, koja dopuna oporuke je uredno potpisana od strane oporučitelja, svjedoka i notara.

Odredbom člana 62. stav 1. Zakona o nasljeđivanju² propisano je da testament može sačiniti svako lice koje je napunilo 16 godina i sposobno je za rasuđivanje, u suprotnom je testament ništav. Osim toga, ništav je testament iako je zavještalc bio natjeran da ga sačini prijetnjom ili prinudom, ili je sačinjen usljed prevare ili zablude i kad postoji zabluda o činjenicama koje su pobudile zavještaoca da učini ta raspolaganja. Prema članu 67. Zakona o nasljeđivanju propisan je oblik pismenog testamenta pred svjedocima i to da zavještalc koji zna da čita i piše, može sačiniti testament na taj način što će ispravu koju mu je neko drugi sastavio svojeručno potpisati u prisustvu dva svjedoka, izjavljujući pred njima da je to njegov testament, a svjedoci će se potpisati na samom testamentu. Dakle, kako proizilazi iz citirane zakonske odredbe zavještalc na ovaj način priznaje testament kao izvor svoje volje, a uloga svjedoka je u potvrđivanju upravo tog priznanja i potvrđivanju njihovog svojstva svjedoka, koji su prisustvovali tom činu. Imajući u vidu da je u toku postupka utvrđeno da je predmetni testament kao i njegova dopuna sačinjena od strane stručnog lica odnosno notara Ruže Čarapina, po datim instrukcijama i uz suglasnost ostavitelja Lj. P., da je ostavitelj pred svjedocima izjavio da je to njegova posljednja volja, da su se svjedoci svojeručno potpisali na testamentu, da medicinskim vještačenjem nije utvrđeno da je zavještalc bio nesposoban za rasuđivanje, dakle, da nema elemenata na osnovu kojih bi se moglo zaključiti da ostavitelj Lj. P. u vrijeme sačinjavanja nije bio u stanju da vrši tu pravnu radnju, niti da nije bio sposoban da sagleda posljedice koje iz te pravne radnje proističu, pravilno su nižestepeni sudovi primijenili materijalno pravo kada su utvrdili da je sačinjeni testament i dopuna testamenta pravno valjana, i kada su odbili tužbeni zahtjev kojim se traži utvrđenje ništavosti. Ovaj sud prihvata stanovište nižestepenih sudova da pozivanje revidenta da svjedocima nije pročitao testament kao ni dopuna testament, kod nesporne činjenice da su ga uredno potpisali nije od uticaja, jer kako proizilazi iz citirane zakonske odredbe dovoljno je da svjedoci potvrde da je zavještalc izjavio da je to njegov testament, pri čemu im ne mora biti poznat sadržaj samog testament, niti moraju biti prisutni prilikom sastavljanja samog testament. Pravilan je i zaključak nižestepenih sudova da pozivanje da nije izvršen legat koji je u testamentu određen nije od uticaja na odluku o ništavosti testament.

² Službeni list SR BiH, broj: 7/80 i 15/80;

Iz navedenih razloga valjalo je reviziju tužitelja u ovom dijelu odbiti i odlučiti kao u stavu drugom izreke ove presude smislu odredbe člana 248. ZPP-a.

Predsjednica vijeća
Amra Hadžimustafić, s.r.